

NOTAT

11-08-2021
EMN-2020-00137
1453990
Emma Fleming

Danske Regioners udtalelse til Statsrevisorernes beretning om forløb i retspsykiatrien.

Sundhedsministeriet har anmodet regionsrådene om en udtalelse til Rigsrevisionens beretning om forløb i retspsykiatrien. Danske Regioner er ikke omfattet af Rigsrevisionens undersøgelse. Da kritikken fra Rigsrevisionen omhandler problematikker, som Danske Regioner varetager på vegne af Regionerne, finder Danske Regioner alligevel anledning til at fremsende bemærkninger.

Danske Regioner finder det positivt, at Rigsrevisionen har fokus på forløb i retspsykiatrien, patienters retsstilling og optimalt forbrug af ressourcer i psykiatrien. Undersøgelsen, herunder rapportens konklusioner er vigtig for det videre arbejde med bedre forløb.

Rigsrevisionen har gode og vigtige pointer i undersøgelsen, som viser, at der er potentiale for forbedringer og grundlag for bedre samarbejde parterne i mellem, for at forbedre patienternes forløb.

For så vidt angår det konkrete indhold henvises til regionernes bidrag.

Statsrevisorernes bemærkning til beretningens hovedkonklusion:

Statsrevisorerne finder, at Justitsministeriets og regionernes arbejde med at sikre, at retspsykiatriske patienter får et sammenhængende forløb, har været utilfredsstillende. Myndighederne har for mange patienters vedkommende ikke overholdt kravene til opstart, behandling og afslutning af retspsykiatriske forløb. Der er således mange retspsykiatriske patienter, som får et for langt, unødigt indgribende og usammenhængende forløb, der kan krænke patientens retssikkerhed. Det medfører risiko for, at effekten af den kriminalpræventive indsats udebliver, og at patienten kan falde tilbage i ny kriminalitet, hvilket strider mod formålet med den idømte foranstaltning.

Statsrevisorerne bemærker, at myndighedernes og kommunernes utilstrækkelige indsats ved afslutningen af forløb for retspsykiatriske patienter gør, at psykiatriens – i forvejen pressede kapacitet – sættes under unødigt pres. Det

sker, når stabile og udskrivningsparate retspsykiatriske patienter optager sengepladser i psykiatrien, så andre patienter med behov for indlæggelse må vente.

Danske Regioners bemærkninger:

Danske Regioner mener, at det er nødvendigt at foretage en grundig gennemgang af det retspsykiatriske område for at undersøge om rammerne for at udmønte behandlingsdommene er rigtige og tilstrækkelige. Statsrevisorerne peger netop på at flere retspsykiatriske forløb opretholdes i unødvendig lang tid og i unødvendigt omfang. I lighed med Lægeforeningen¹ og Sind, noterer Danske Regioner sig, at det kan være hensigtsmæssigt at Straffelovrådet i samarbejde med Retslægerådet og relevante organisationer vurderer, om lovgivning og praksis virker efter hensigten og om der er proportioner i de straffe, som psykiatriske patienter idømmes i forhold til patienter uden psykiatrisk sygdom.

Den store stigning i antallet af retspsykiatriske patienter og i andelen af patienter, der er indlagt i retspsykiatrien, understreger et behov for en analyse af de underliggende årsager til stigningen. Herunder om den nuværende praksis for foranstaltningsdomme i tilstrækkelig grad virker kriminalitetsforebyggende og understøtter en hensigtsmæssig anvendelse af psykiatriens ressourcer.

Rigsrevisionen peger i sin rapport på, at regionerne i en række tilfælde ikke overholder Sundhedsstyrelsens vejledning. Det drejer sig om, at kravene til indhold af behandlingsplaner kun overholdes i begrænset omfang og at overlægen ikke fører tilsyn med patienten som beskrevet i vejledningen. Endvidere kritiseres regionerne for at ikke overholde tidsfrister. Regionerne tager kritikken alvorligt og tager en række initiativer lokalt, som skal rette op på de kritiserede forhold. Danske Regioner henviser til regionernes besvarelser.

Danske Regioner har overfor Rigsrevisionen påpeget, at vejledningen er fra 2010, og der siden den gang er kommet en række ændringer af retspsykiatrien og lovgivningen. Danske Regioner mener på den baggrund, at vejledningen bør revideres. En opdateret vejledning bør afspejle, at udskrivningsaftaler og koordinationsplaner til en vis grad har erstattet behandlingsplanernes funktion.

Endvidere er der sket en væsentlig ændring i antallet af retspsykiatriske patienter og i tiden patienterne venter på, at en foranstaltningsdom træder i kraft. Ændringerne betyder, at flere patienter allerede har været i kontakt med psykiatrien og har indledt behandling, når foranstaltningen træder i kraft. Dermed er behovet for at blive fulgt af en overlæge nedsat i forhold til tidligere, hvor patienterne ikke i lige så høj grad allerede var tilset og udredt. Ligeledes er behovet for at være indlagt under opstart af foranstaltningen nedsat. Da psykiatriens kapacitet er under pres, er det afgørende at bruge psykiatriens

¹ <https://www.laeger.dk/nyhed/laeger-flere-retspsykiatriske-patienter-presser-psykiatrien>

ressourcer hensigtsmæssigt. Herunder at sengepladser ikke optages af retspsykiatriske patienter, der med fordel kunne behandles ambulant. Det er også vigtigt, at patienter ikke frihedsberøves ved unødvendige indlæggelser.

Danske Regioner ser frem til at indlede et samarbejde med Sundhedsstyrelsen om en opdatering af vejledningen og ser frem til at høre nærmere om Styrelsens planer om at gå i dialog med regionerne om vejledningen.

Rigsrevisionen har som følge af lov om revision, afgrænset undersøgelsen fra den opfølgende behandling og tilbud. Statsrevisorernes bemærker dog, at indlæggelsestiden forlænges på grund af manglende eller uegnede kommunale tilbud om bolig eller social støtte. Det påfører patienterne at deres frihed begrænses unødvendigt og desuden ressourcespild i psykiatrien. Efter Danske Regioners opfattelse er det derfor nødvendigt at se forløb i retspsykiatrien i et bredere og tværsektorielt perspektiv med blik for det samlede patient-/ borgerforløb.

Den manglende sociale støtte er sammen med utilstrækkelig behandling for psykisk sygdom og misbrug væsentlige faktorer i forhold til at forebygge kriminalitet hos mennesker med psykisk sygdom. Det fremgår af en rapport, som bygger på en undersøgelse fra 2019 som regionerne tog initiativ til². Rapporten viste, at personer der mentalundersøges i forbindelse med kriminalitet, har modtaget utilstrækkelig støtte i form af psykiatrisk behandling, sociale støtte og misbrugsbehandling. På baggrund af rapporten besluttede regionernes psykiatridirektører at nedsætte en arbejdsgruppe, der i 2019 udarbejdede 10 anbefalinger til kriminalitetsforebyggende indsatser målrettet personer med psykisk sygdom³.

Anbefalingerne peger på indsatser på tværs af sektorer, der kan højne kvaliteten af retspsykiatriske patienters forløb. Danske Regioner mener, at de 10 anbefalinger kan bidrage til bedre tværsektorielt samarbejde om retspsykiatriske patienters forløb og understøtte arbejdet med 10-års planen for psykiatrien.

Danske Regioner mener, at det er afgørende, at Ministeriet i den kommende sundhedsreform og i 10-år planen for psykiatrien klarlægger ansvaret for en opfølgende indsats, så patienter kan blive udskrevet i tide og uhensigtsmæssige genindlæggelser og recidiv til kriminalitet undgås. Ministeriet bør se på kommunernes ansvar for at forebygge og følge op på retspsykiatriske forløb, i det kommunerne er en meget væsentlig aktør i det samlede billede vedrørende retspsykiatriske patienters forløb.

² <https://www.regioner.dk/media/12261/rapporten-sammenhaeng-mellem-behandling-stotte-og-kriminalitet-30-01-2019.pdf>

³ <https://www.regioner.dk/media/12260/anbefalinger-til-kriminalitetsforebyggende-indsatser-maalrettet-mennesker-med-psykisk-sygdom.pdf>

Rigsrevisionen beskriver, at patienter får unødvendigt lange forløb, fordi Statsadvokaten indstiller patienter med misbrugsproblemer til forlængelse af foranstaltning. Dette sker selvom patienten er stabiliseret for den psykiatriske del af sygdommen og den opfølgende behandling for misbrug skal ske i kommunen. Danske Regioner mener, at det er afgørende at retspsykiatriske patienter kan behandles for både misbrug og psykisk sygdom sammen, da samtidigt misbrug og svær psykisk sygdom er en kompleks problemstilling, og der derfor er behov for særligt tilrettelagte og sammenhængende forløb. Det er også afgørende at én aktør har ansvaret for patientens behandling, så ansvaret ikke forskydes og patienten modtager insufficient behandling. Utilstrækkelig misbrugsbehandling er en underliggende årsag til at personer med psykisk sygdom begår kriminalitet og bliver retspsykiatriske patienter.

Danske Regioner afventer fortsat, at der jf. økonomiaftalerne for 2021 og 2022 sker en snarlig afklaring af den nuværende ansvarsfordeling mellem regioner og kommuner. Etablering af et samlet ansvar for behandling af dobbeltdiagnoser er efter Danske Regioners opfattelse en forudsætning for at skabe en mere sammenhængende, samtidig og helhedsorienteret indsats, hvor forløb ikke bliver unødvendigt lange, fordi der er problemer med ansvar sektorerne i mellem.

Rigsrevisionens undersøgelse viser, at Region Sjælland og Region Hovedstaden har patienter, der har ventet op mod 18 måneder på at få foretaget en mentalundersøgelse forud for dommen, hvilket er 6 gange så lang tid som i de andre regioner. Den forlængede ventetid på mentalundersøgelser for patienter i det østlige Danmark har sammenhæng med organiseringen af mentalundersøgelser. Organiseringen indebærer, at alle ambulante undersøgelser fra Region Hovedstaden og Region Sjælland skal ske hos Retspsykiatrisk Klinik i København. Organiseringen betyder endvidere, at domstolene oftere idømmer patienter i Region Hovedstaden og Region Sjælland indlæggelse til mentalundersøgelse. Patienterne idømmes indlæggelse, da de udebliver fra ambulante undersøgelser, da de oplever rejsetiden til København som lang og uoverskuelig. Dermed udsættes patienter fra de to regioner for unødvendig frihedsberøvelse i forhold til patienter fra de øvrige regioner. Rigsrevisionen beskriver, at forskellen på andelen af mentalundersøgelser, der blev gennemført ambulant i Østdanmark og de 3 regioner i Vestdanmark i 2020 var på 9-11 procentpoint. En forskel som regionerne i øvrigt ikke kompenseres for økonomisk.

Danske Regioner mener, at organiseringen af mentalundersøgelserne bør ændres i Østdanmark, så regionerne varetager mentalundersøgelser ambulant og under indlæggelse, som i resten af landet. Det vil betyde, at flere kan ses ambulant, som Rigsadvokaten foreskriver. Samt at flest muligt kan undersøges i nærheden af deres bopæl. Begge dele vil minimere ressourcespild i psykiatrien og forebygge unødvendig frihedsberøvelse.

Danske Regioner vil afslutningsvist gerne kvittere for, at Sundhedsministeriet er gået aktivt ind i et nyt samarbejdsforum med Kriminalforsorgen og Danske Regioner. Det nye forum kan skabe dialog mellem parterne og der kan arbejdes

direkte med problemstillinger i spændfeltet mellem psykiatrien og Kriminalforsorgen.